

POSTANOWIENIE

Dnia 2 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania K.G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 2 października 2019 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 21 czerwca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 21 czerwca 2018 r. oddalił apelację odwołującą się K.G. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. z dnia 14 grudnia 2017 r. oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 3 kwietnia 2017 r. stwierdzającej, że odwołująca się, jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu w okresie od 1 lipca 2015 r. do 13 października 2016.

W sprawie tej ustalono, że odwołująca się w dniu 29 czerwca 2015 r. ukończyła studia licencjackie na Wydziale Pedagogicznym Akademii im. [...] w C. uzyskując tytuł licencjata, przy czym kończąc te studia była już w ciąży, w którą zaszła na początku roku 2015 (poród miał miejsce w dniu 6 października 2015 r.).

Uzupełniające studia magisterskie odwołująca rozpoczęła w dniu 1 października 2017 r. w systemie zaocznym. W dniu 22 czerwca 2017 r. dokonała w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wpisu o założeniu pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie sprzedaży hurtowej kwiatów i roślin, ze wskazaniem jako daty rozpoczęcia działalności dzień 1 lipca 2015 r. W tym też dniu zgłosiła się do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, jako podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia wskazując kwotę 7.000,00 zł. Należne składki na ubezpieczenia społeczne, liczone od zadeklarowanej podstawy wymiaru, odwołująca opłaciła za lipiec 2015r. w całości i w przepisany terminie.

W okresie od 1 sierpnia do 5 października 2015 r. odwołująca pobierała zasiłek chorobowy, a następnie od 6 października 2015 r. do 3 października 2016 r. zasiłek macierzyński, po czym z dniem 14 października 2016 r. wykreśliła działalność gospodarczą z CEIDG. W dniu 9 listopada 2016 r. zarejestrowała się w Powiatowym Urzędzie Pracy w Z. jako osoba bezrobotna poszukująca zatrudnienia. Z dniem 10 maja 2017 r. ponownie rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej deklarując za miesiące maj i czerwiec podstawę wymiaru składek wynoszącą 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, a od lipca 2017 r. - najniższą możliwą podstawę wymiaru składek.

Odwołująca od dzieciństwa często przebywała u swoich dziadków, którzy zamieszkują w miejscowości F., gdzie prowadzili działki specjalne produkcji rolnej. Początkowo uprawiali oni przede wszystkim warzywa, a około 10 lat temu zajęli się uprawą kwiatów w tunelach foliowych o powierzchni około 200 m². Obecnie formalnym właścicielem gospodarstwa jest Z.S. - syn dziadków odwołującej i jej wuj, przy czym faktycznie prowadzeniem gospodarstwa nadal zajmują się głównie dziadkowie, albowiem Z.S. pracuje zawodowo jako nauczyciel. Dodatkowo w gospodarstwie pomaga ojciec odwołującej, który obecnie jest emerytem. Odwołująca przez wiele lat pomagała członkom rodziny w prowadzeniu gospodarstwa ogrodniczego, za co otrzymywała stosowne wynagrodzenie. W związku z prowadzeniem uprawy kwiatów dziadkowie i wuj odwołującej regularnie zakupywali i zakupują znaczne ilości odpowiedniej do tego celu ziemi i torfu, przy

czym decyzje w przedmiocie jego zakupu, podobnie jak w przypadku zakupu innych artykułów niezbędnych przy prowadzeniu upraw, podejmują wspólnie dziadkowie ubezpieczonej, jej ojciec i Z.S., natomiast późniejszymi kwestiami logistycznymi związanymi z dostawami tych towarów zajmuje się dziadek odwołujący. Na potrzeby prowadzonych upraw co roku zakupują dwie wywrotki ziemi humusowej oraz torf kwaśny workowany, przy czym nie mają oni stałego dostawcy tych towarów i kupują je w różnych miejscach, między innymi w firmie T. Sp. z o.o. B. oraz w P.H.U. Ż. w K..

W ramach zarejestrowanej działalności gospodarczej odwołująca w dniu 9 lipca 2015 r. zakupiła w P.H.U. Ż. w K. 25 ton ziemi humusowej za kwotę 1.800,09 zł, w dniu 16 lipca 2015 r. nabyła w firmie T. 432 worki torfu kwaśnego za cenę 10.800,00 zł, w dniu 17 lipca 2015 r. sprzedała Z.S. 300 worków torfu kwaśnego za kwotę 9.600,00 zł, sprzedała J.I. 132 worki torfu kwaśnego za kwotę 4.224,00 zł oraz K.B. 25 ton ziemi humusowej za kwotę 2.200,00 zł, w dniu 29 lipca 2015 r. zakupiła w P.H.U. Ż. w K. 25 ton ziemi humusowej za kwotę 1.800,09 zł i sprzedała Z.S. 25 ton ziemi humusowej za kwotę 2.200,00 zł. Dodatkowo w dniu 27 lipca 2015 r. odwołująca zapłaciła D.S.W., prowadzącej Biuro Rachunkowe B. kwotę 12,30 zł tytułem opłaty za wykonaną na jej rzecz usługę księgową. W lipcu 2015 r. w ramach zarejestrowanej działalności gospodarczej dokonała zakupów na łączną kwotę 14.400,18 zł (przy całkowitych wydatkach w kwocie 14.412,48 zł) i sprzedaży na łączną kwotę 18.224,00 zł, co dało dochód w kwocie 3.811,52 zł. Całość torfu i ziemi, które w 2015 r. zakupiła, została przywieziona do gospodarstwa Z.S., skąd następnie w odpowiedniej części została przewieziona do J.I. i K.B..

Po ponownym zarejestrowaniu działalności gospodarczej w 2017 r. odwołująca również zajęła się handlem artykułami ogrodniczymi, w szczególności kwiatami, torfem i ziemią humusową, przy czym w okresie od 10 maja do 31 października 2017 r. jej głównym odbiorcą był wujek Z.S..

W takim stanie faktycznym Sądy obu instancji doszły do przekonania, że odwołująca w spornym okresie faktycznie nie prowadziła na własny rachunek pozarolniczej działalności gospodarczej. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że obowiązujące przepisy prawa nie zabraniają podejmowania działalności gospodarczej kobietom w ciąży, podobnie jak nie zabraniają deklarowania już od

dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyższej niż minimalna. Jednak w sytuacji, gdy tak jak w sprawie niniejszej, kiedy to na skutek opłacenia stosunkowo wysokich składek za zaledwie jeden miesiąc, następnie korzystania z zasiłku chorobowego i macierzyńskiego z ponadprzeciętnie wysokich świadczeń z ubezpieczeń społecznych przez okres ponad roku, po czym zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej, szczególnie uważnego zbadania wymagało, czy działalność ta rzeczywiście była prowadzona, a nie służyła wyłącznie do uzyskania tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi i następnie uzyskania wysokich świadczeń pieniężnych z tych ubezpieczeń kosztem pozostałych uczestników systemu ubezpieczeń społecznych. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że odwołująca, będąc w zaawansowanej ciąży i nie mając żadnego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, w celu nabycia prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych dokonała formalnej rejestracji działalności gospodarczej, a następnie korzystając z powiązań rodzinnych oraz znajomości swoich dziadków dokonała kilku pozorowanych sprzedaży towarów, które miały na celu uwiarygodnienie prowadzenia przez nią działalności gospodarczej. Tymczasem odwołująca nie prowadziła w spornym okresie działalności gospodarczej, ponadto organ rentowy był uprawniony do zweryfikowania deklarowanego tytułu prawidłowości objęcia jej spornymi ubezpieczeniami i nie naruszył zasady równego traktowania ubezpieczonych tylko dlatego, że jego wątpliwości co do rzeczywistego prowadzenia działalności wiązały się z zaawansowaną ciążą ubezpieczonej w momencie deklarowanego rozpoczęcia działalności i krótkim okresem opłacania składek.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie: 1/ art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez niewłaściwe zastosowanie i niedopuszczalne przyjęcie, iż nie była osobą wymienioną w tym przepisie, ponieważ sporną działalność prowadziła wśród bliskich znajomych lub rodziny; 2/ art. 6 ust. 1 pkt 5 tej ustawy przez błędną wykładnię i nieuzasadnione uznanie, iż skarżąca, jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz

dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu w okresie od 1 lipca 2015 r. do 13 października 2016 r.; 3/ art. 13 ust. 4 wymienionej ustawy przez niewłaściwe zastosowanie i nieuzasadnione uznanie, iż skarżąca nie rozpoczęła faktycznie wykonywania spornej działalności gospodarczej ze względu na „brak intencji podjęcia i wykonywania czynności w ramach prowadzonej działalności gospodarczej”; 4/ art. 2a tej ustawy przez niewłaściwe zastosowanie polegające na naruszeniu w stosunku do skarżącej zasady równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan cywilny oraz stan rodzinny; 5/ art. 18 Konstytucji RP przez błędną wykładnię i dyskryminujące przyjęcie, że macierzyństwo skarżącej nie znajduje się pod szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej; 6/ art. 32 Konstytucji RP w związku z art. 4 pkt 2 ustawy z 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania przez niewłaściwe zastosowanie (niezastosowanie), a tym samym naruszenie zasady równości wszystkich obywateli wobec prawa wskutek dyskryminującego uznania, że podjęcie działalności gospodarczej przez skarżącą „wymaga szczególnie uważnego zbadania (...) czy działalność nie służyła wyłącznie do uzyskania tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi” oraz zaakceptowanie bezpodstawnego uznania przez organ, a następnie podzielenia tego stanowiska przez Sąd pierwszej instancji, iż fakt późniejszego wykreślenia działalności gospodarczej świadczy o pozorności i faktycznym nieprowadzeniu przez Skarżącą działalności gospodarczej; 7/ art. 67 Konstytucji RP przez niewłaściwe zastosowanie (niezastosowanie), a tym samym przyjęcie, że kobiecie ciężarnej nie przysługuje zabezpieczenie społeczne i taka sama ochrona jak innym członkom społeczeństwa w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub macierzyństwo; 8/ art. 5 k.c. przez niezastosowanie w przedmiotowej sprawie, podczas gdy z okoliczności sprawy wyraźnie wynika, że sytuacja osobista skarżącej uzasadniała wszystkie podjęte przez nią działania, a stan zdrowia dziecka uniemożliwił zarówno podjęcie zatrudnienia, jak i prowadzenie działalności gospodarczej na większą skalę.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarła twierdzenie o jej oczywistej zasadności ze względu na sprzeczność wykładni

dokonanej przez Sąd drugiej instancji z jednolitym orzecnictwem Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania już dlatego, że zabrakło w niej proceduralnych podstaw kasacyjnego zaskarżenia, co sprawiało, że miarodajne i wiążące dla Sądu Najwyższego były ustalenia fatyczne oraz ich ocena prawna zawarta w zaskarżonym wyroku (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Wynikało z nich, że skarżąca celowo (intencyjnie), gdyż w widocznym od razu (*prima facie*) zamiarze uzyskania wysokich świadczeń z ubezpieczeń społecznych w związku z macierzyństwem zadeklarowała prowadzenie pozarolniczej działalności w zakresie sprzedaży hurtowej kwiatów i roślin, tyle że w jej ramach i bez kierunkowego wykształcenia zawodowego dokonała zaledwie kilku zakupów oraz pośredniczyła w bezpośredniej odsprzedaży torfu lub ziemi na rzecz „osób blisko związanych z nią więzami rodzinnymi lub byli to bliscy znajomi jej dziadków”. Po miesiącu pozorowanego prowadzenia tego rodzaju działalności skarżąca przeszła na zasiłek chorobowy od 1 sierpnia do 5 października 2015 r., a następnie na zasiłek macierzyński od 6 października 2015 r. do 3 października 2016 r., po którym nie wznowiła dalszego prowadzenia spornej działalności, „ale zarejestrowała się w Powiatowym Urzędzie Pracy w Z. jako osoba bezrobotna z prawem do zasiłku”. Taki miarodajny stan rzeczy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) nie stanowił zorganizowanego prowadzenia deklarowanej działalności gospodarczej o cechach ciągłego i zarobkowego charakteru, dlatego Sądy obu instancji prawidłowo oceniły ujawnione okoliczności jako wyłącznie pozorowane prowadzenie deklarowanej działalności pozarolniczej w intencyjnym i niezasługującym na tolerancję jurysdykcyjną celu uzyskania długookresowej ochrony ubezpieczeniowej, w którym skarżąca przy nikłych dochodach zadeklarowała podstawę wymiaru w wysokości 7.000 zł w oczekiwaniu na ustalenie wysokich świadczeń macierzyńskich z prawidłowo zanegowanego tytułu ubezpieczeń społecznych.

W tym nadal kontestowanym w skardze kasacyjnej w spornym zakresie bezpodstawnymi i bezzasadnymi materialnoprawnymi podstawami kasacyjnego zaskarżenia Sąd Najwyższy potwierdza, że nie stanowi tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym pozorowane wykonywanie zarejestrowanej działalności gospodarczej przez kobietę w ciąży, połączone z intencyjnym opłacaniem wysokich składek na ubezpieczenia społeczne w celu uzyskania świadczeń „w nieodległej bliskości” (w związku ze spodziewaną niezdolnością do pracy lub macierzyństwem), liczonych od zadeklarowanej wysokiej podstawy wymiaru składek, jeżeli dochody z takiej pozorowanej działalności były oczywiście nieadekwatne do opłaconych składek i zmierzały wyłącznie do nabycia nienależnych świadczeń ze spornego ubezpieczenia społecznego. Takie stanowisko nie narusza zasady równego traktowania ubezpieczonych ani konstytucyjnych podstaw kasacyjnego zaskarżenia, które mają zastosowanie tylko do osób, które rzeczywiście i rzetelnie pozostają w stosunkach prawnych stanowiących tytuły podlegania obowiązkowi ubezpieczeń społecznych, a zatem przepisy te nie mogą służyć osobom, które deklarują ustalone w przedmiotowej sprawie pozorowane prowadzenie spornej działalności gospodarczej, ponieważ ustalenie intencyjnego tytułu podlegania spornym ubezpieczeniom społecznym stanowiłoby zaprzeczenie zasady równego traktowania wszystkich ubezpieczonych ze szkodą dla funduszu ubezpieczeń społecznych, w którym partycypują podmioty pozostające w realnych, a nie pozorowanych (fikcyjnych) stosunkach obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

as